

Potřebuje ekologické zemědělství strašit veřejnost?

AgroBase 16.12.2010, str. 28

Nekupuji dražší vejčeka z volných chovů pro různá doporučení jak jsou chutnější a zdravější, ale kvůli slepicím. Také krávy tísňící se na roštu bych raději viděl přežvykující na pastvině. Tlak na snížení chemizace by snad navrátil křepelky na pole a cvrčky na meze. Ekologický zemědělec by jistě na své louce nenapřímil potůček a nevyložil ho betonovými panely. Ekologické zemědělství je založeno na několika velmi etických principech přístupu k domácím zvířatům, k naší krajině a přírodě vůbec. Za to ekologickým zemědělcům patří náš vděk.

Je však nešťastné, že ekologičtí zemědělci, nebo alespoň někteří jejich představitelé, považují za nutné děsit veřejnost zavádějící desinformační kampaní a výmysly o plodinách vyšlechtěných metodou transgenose, úředně nazývaných geneticky modifikované – GMP. Slyšíme „zdůvodnění“, že odporují principům ekologického zemědělství (EZ), protože jsou „proti přírodě“, neboť jsou produktem „násilného zasahování člověka“.

Tento argument je falešný. Třeba tritikále je člověkem „proti přírodě“ vyrobená obilnina, ale v žádných pravidlech EZ nenajdeme zákaz jeho používání ke krmení. Podobně plodiny vyšlechtěné pomocí ozáření radiokobaltem nebo rentgenem neodporují principům EZ, přesto, že obsahují neznámý počet neznámých mutovaných genů a bílkovin a nejsou testovány na alergie a jiné zdravotní dopady. Opět slyšíme falešný argument: „mutace probíhají i v přírodě.“ To ovšem přenosy genů také. Mutace v přírodě probíhají, ale s nízkou pravděpodobností, takže šance, že vzniknou naráz dvě současně na různých místech genomu je mizivá. Ozářením však vzniká současně mnoho mutací na náhodných místech genetické mapy a nikdo „z dlouhodobého hlediska nemůže říci, co to udělá“, jak slyšíme o GMP.

Mutované geny kukuřice jsou sice změněné, ale prý jsou to stále geny kukuřice, kdežto GM kukuřice má gen bakterie, což je „proti přírodě“. Rostliny, domácí zvířata, ale i ten, kdo toto tvrdí, mají ve svém genetickém zápisu řadu genů virů – a kupodivu to ideově nevadí. Ale přenes-li se gen obalového proteinu viru do plodiny, aby se stala odolná vůči virové nákaze – je to „proti přírodě“. Přenos genů v přírodě probíhá. Příkladem je mnoho. Nejzajímavější je přenos genů z mořských organismů do bakterií zaživačského traktu Japonců, což jim pomáhá trávit suši a jiné mořské plody. Původ genů nic neříká o jejich riziku po mutaci: v „lidském“ genu pro hemoglobin se z 834 písmen změnil A na T a máme srpkovitou anemii. Naproti tomu k obědu běžně sníme několik miliard bakteriálních genů a díky tomu máme fungující imunitu.

Dalo by se citovat ještě mnoho příkladů, kdy „filosofické“ a „ideové“ odůvodnění kampaní proti GMP je věcně nepodložené a popravdě mu asi trochu vzdělaný ekologický zemědělec sám nevěří. Navíc je neetické, protože je účelově zaměřeno na strašení občanů a vytváření středověkých pověr. Mohli bychom tímto způsobem rozebrat brožuru *„EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ A GMO - OTÁZKY KOEXISTENCE, Vaše otázky – naše odpovědi“*, kterou vydal BioInstitut. Bylo by to trochu nefér, je dva roky stará a lecos se změnilo. Vezměme aktuální relaci českého rozhlasu 13. července 2010, kde vystoupila manažerka Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO. Přednesla plno polopравd a

nepodložených invektiv. Hrozí příkladem alergenu, který se objevil v sóje po vložení genu z paraořechů. Ve skutečnosti zneužívá příklad mimořádně pečlivé kontroly GMP: Především neřekne, že šlo o krmnou, nikoli potravinářskou sóju a že po zjištění alergennosti pro člověka byla stažena z vývoje, takže se nedostala nikdy do pěstování, natož na trh, natož do potravin. Proč toto manažerka zatají? Tvrdí, že GMP mohou mít toxické vlastnosti. Které a proč? Je nějaký příklad? Transgenní sóji se zkonsumovalo miliarda tun bez problémů. Nikdy nebyly ve světě produkty GMP staženy z trhu z důvodu zdravotních. Pokud staženy byly, tak jen z důvodů administrativních, že daná odrůda ještě neprošla martyriem úředního schválení. Naproti BIO kukuřičná mouka byla několikrát stažena z pultů pro vysoký obsah mykotoxinů a nikdo na základě toho neprohlašuje „prostě ty BIO plodiny můžou mít toxický vlastnosti“, jak jsme o GMP slyšeli v rozhlase.

Paní manažerka argumentuje obvyklým strašidlem superplevelů. V ČR se ročně spotřebuje tisíc tun glyfosátu, takže vznik rezistence je velmi pravděpodobný, aniž se u nás pěstuje jakákoli GMP tolerantní k tomuto herbicidu. Máme plevely (např. rdesno) rezistentní k pěti herbicidům. To představitelka EZ posluchačům neřekne. Zato straší „socioekonomickými riziky“, že se GMP nedají přesívat a zemědělec je „závislý na firmě“ dodávající osivo. Říkat toto otrěpané strašidlo našim zemědělcům je dost úsměvné, neboť takto „trpí“ všichni, kdo pěstují hybridní kukuřici.

Sumárně, i když vynecháme ryze politické výpady proti Američanům a firmám, celá tato agitace je vysoce neetická. Nutně si klademe otázku proč EZ potřebuje takovouto snůšku polopравd a výmyslů, když má pádné a vysoce etické základy? Bohužel, zatím nikdo neposkytl příznivější vysvětlení než marketingem. Bývalý komisař pro zemědělství Franz Fischler při zdůvodňování principů koexistence jasně prohlásil, že jde o obchodní aspekty, nikoli o rizika. Když navrhl toleranci 0,9% GMP v produktech EZ, protestovali ekologičtí zemědělci argumentem, že by přišli o důvěru zákazníků. Je to přiznání, že v obchodování se EZ snaží pověry a vystrašenost veřejnosti přeměnit na zisk na základě inzerce „bez GMO“. Čím větší strach, tím lepší odbyt BIO produktů. Nepochybně v případě obav a pověr veřejnosti vůči radiačním mutantům bychom byly svědky kampaně proti radioaktivnímu záření jako nástroje šlechtění.

V našich a evropských podmínkách obecně je EZ přínosem pro přírodu i zdravou výživu, a proto zaslouží podpory, které mu jak EU, tak naše ministerstvo poskytuje. Avšak tato podpora by neměla trpět klamnou propagandu stavící hráz proti modernímu zemědělství. Uvědomují si ekologičtí zemědělci, že šířením nepodloženého strachu pro zvýšení odbytu svých produktů silně poškozují ostatní zemědělce? Poškozují i spotřebitele, protože ti se v atmosféře pověr nedočkají zdravějších potravin, již vyvinutých v laboratořích. Poškozují i přírodu, protože nedostatek odbytu třeba Bt kukuřice nutí zemědělce stříkat pesticidy.

Veškeré snahy Evropské komise a komisaře Dalliho o usnadnění přístupu evropských zemědělcům k žádoucím GMP administrativní cestou budou marné, pokud nepadne vláda desinformace a pověr ve veřejnosti. Budoucnost je nepochybně v integrovaném zemědělství, kde se spojí běžné agrotechniky s racionálními principy EZ a s účelným využitím GMP. Ekologičtí zemědělci by tento trend měli respektovat a ve vlastním zájmu podporovat.

